

Asia: VN/25055/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry tukee Teknologiateollisuus ry:n ja Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausuntoja.

Suomen kokonaisturvallisuuden mallin vahvuutena on eri toimijoiden vahva yhteistyö. Elinkeinoelämän merkitys huoltovarmuuden turvaamisessa on keskeinen ja lakimuutosten tavoitteen, eli huoltovarmuuden parantamisen, ytimessä on nimenomaisesti elinkeinoelämä. Kaipaamme lakiesityksiltä vahvempaa näkemystä vapaaehtoisesta yhteistyöstä elinkeinoelämän kanssa. Olemme huolissamme siitä, että esitetty uudistus vähentää elinkeinoelämän vaikutus- ja toimintamahdollisuuksia huoltovarmuuden kehittämiseen.

Huoltovarmuuskeskuksen hallintomallia ei tule uudistaa vain siksi, että se vastaisi paremmin valtion virastomallia eikä ainakaan siten, että se heikentäisi miltään osin huoltovarmuustoiminnan nykyisiä hyötyjä. Huoltovarmuuden edistämiseksi tarkoitetut aktiviteetit eivät toteudu optimaalisesti, jos lähtökohtana ei ole (liike)toiminnallisten riskien hallinta, sillä se on (liike)toimintaa harjoittavien organisaatioiden taloudellisten panostusten perusta. Elinkeinoelämän toimijoilla on toimintansa luonteen vuoksi (asiakassitoumukset ja toimitusvarmuus) jo merkittävässä määrin sisäänrakennettua jatkuvuuden hallintaa. Vapaaehtoisesti tehtävä huoltovarmuuden kehitystyö on tuottanut todistettavasti hyviä tuloksia. Korostamme, että nämä tulokset perustuvat ensisijaisesti elinkeinotoimijoiden vapaaehtoiseen sitoutumiseen yhteiskunnan sektoreiden kollektiiviseen toiminnan varmistamiseen sekä vuorovaikutteiseen yhteistyöhön. Nämä välttämättömät toiminnan peruselementit tulee säilyttää myös uudistuvassa lainsäädännössä. Elinkeinoelämällä tulee olla yhtäläinen mahdollisuus ohjata huoltovarmuusorganisaation (huoltovarmuusneuvosto, Huoltovarmuuskeskus, sektorit, poolit ja toimikunnat) toimintaa viranomaisten ohella.

Huoltovarmuuskeskus ja sen yhteydessä toimivat, elinkeinoelämän eri liittoihin sijoitetut huoltovarmuusorganisaation poolit toteuttavat nykyisellään kehitystyötä yhdistäen varautumisvelvoitteista huolehtimisen sekä vapaaehtoisen varautumisen toiminnan. Toiminta on maailman mittakaavassa ainutkertaista ja todistetusti tuottanut hyvää varautumista, joka usein ylittää lainsäädännön asettaman vähimmäistason. Lakeihin tehtävät tarkennukset kaipaavat selkeytystä vapaaehtoisen varautumisen kehittämisen osalta viranomaistoiminnan selkeytyksen lisäksi. Tästä huolimatta myös poolien toimintaa tulee voida tarkastella ja kehittää muuttuvien olosuhteiden mukaan, tarvittaessa lisätä, yhdistää tai lakkauttaa.

Olemme samaa mieltä valtiovarainministeriön eriävän mielipiteen kanssa. Emme näe, että ehdotus nykymuodossaan noudattaisi hallitusohjelman kirjauksia tai tarkoitusta, vaan pyrkii vahvistamaan hallinnonalojen eli viranomaisten keskinäistä valtaa unohtaen elinkeinoelämän. Koska huoltovarmuus nojaa valtaosin elinkeinoelämän hallinnassa ja vastuulla oleviin elementteihin (yllä), mukaan lukien talouden toiminta, esitetyn ratkaisun ei voida katsoa vahvistavan yhteistyötä, edistävän toiminnan valvottavuutta tai tarkoituksenmukaisuutta.

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

Huoltovarmuuden käsitteen määrittely ja normaaliolojen häiriötilanteiden sisällyttäminen lain ja huoltovarmuuden fokukseseen ovat tarpeellisia ja tärkeitä. On myös tärkeää vetää rajaa siihen, että kaikki normaaliolojenkaan häiriötilanteet eivät ole huoltovarmuuden kannalta kriittisiä.

Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan: "Kokonaisturvallisuuden sanaston mukaan vakava häiriötilanne on vakavampi kuin muu häiriötilanne mutta lievempi kuin poikkeusolot". Tässä olisi syytä olla tarkka, sillä kokonaisturvallisuuden sanastossa asia on todettu hieman virheellisesti. Poikkeusolot on valmiuslakiin perustuva juridinen termi. Poikkeusolot voidaan todeta, jos valmiuslain poikkeusoloperusteet täyttyvät, eikä tilannetta voida hallita viranomaisten normaaliolojen valtuuksin. Oikeampaa olisi tässä todeta esim. "vakava häiriötilanne on vakavampi kuin muu häiriötilanne, mutta lievempi kuin valmiuslain tarkoittamien poikkeusolojen perusteena olevat häiriötilanteet". Muutoinkin olisi nähdäksemme tärkeää määritellä keskeiset huoltovarmuuden termit huolellisesti lain tasolla, eikä suoraan tarttua Sanastokeskuksen Kokonaisturvallisuuden sanaston määritelmiin.

Koska valmiuslain kokonaisuudistus on vielä valmistelussa, nyt lausuttavan kokonaisuuden jatkovalmistelussa on erittäin tärkeää varmistaa näiden kahden yhteensovittaminen niin, että niiden väliin ei jää sääntelemätöntä aluetta.

Säännöksen perusteluissa sivulla 59 esitetty kriittisen infrastruktuurin esimerkinomainen luettelo on suppeampi kuin perustelujen sivulla 65 esitetty luettelo huoltovarmuuden kannalta välttämättömästä kriittisestä infrastruktuurista. Esitämme, että kaikissa perustelujen kohdissa kriittinen infrastruktuuri esitetään yhdenmukaisesti kaikki siihen kuuluvat sektorit ja toimialat mainiten. On keskeistä, että kriittinen infrastruktuurin on nimenomaan huoltovarmuuden kannalta määritelty selkeästi lain tasolla. Kriittisyysmääritelmiä on eri laeissa, mutta niiden kattavuus vaihtelee kunkin lain kontekstista riippuen (esim. CER - NIS2).

2. 2 § Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset

Kannatamme esitystä säännökseksi sekä sen yksityiskohtaisia perusteluita.

Perusteluissa on viranomaisten varautumisvelvollisuuden osalta viitattu nykyiseen valmiuslakiin. Jatkovalmistelussa olisi mahdollisuuksien mukaan hyvä päivittää ko. kohta, koska tietojen mukaan viitattua valmiuslain kohtaa tullaan esittämään tarkennettavaksi. Nykyinen muotoilu on hieman epäselvä, koska siinä todetaan viranomaisille olevan velvollisuus huolehtia tehtäviensä mahdollisimman hyvästä hoitamisesta "myös poikkeusoloissa". Kohdassa ei riittävän selvästi todeta, että luonnollisesti viranomaisilla on tämä velvollisuus myös normaaliolojen häiriötilanteissa.

3. 3 § Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

Näemme, että Huoltovarmuuskeskuksen muuttamisen valtion virastoksi lisää byrokratiaa sekä jäykistää ja hidastaa (yhteis)toimintaa sekä päätöksentekoa.

Katsomme, että esityksen vaihtoehtoisissa ratkaisuissa todettu ja esityksen mukaan valmistelussa läpikäyty vaihtoehto nykyisen statuksen säilyttämisestä ja toimijoiden sekä heidän vastuidensa nykyistä tarkemmasta määrittelemisestä käytäisiin vielä läpi sen selvittämiseksi, johtaisiko se kuitenkin tasapainoisempaan lopputulokseen mainitsemiemme haasteiden ja säänneltävän kokonaisuuden näkökulmasta.

Mikäli ei, esityksen Muut toteuttamisvaihtoehdot -luvussa tulisi jatkovalmistelussa joka tapauksessa avata nyt esitettyä tarkemmin, miksi sitä ei katsottu riittäväksi ratkaisemaan olemassa olevia haasteita Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisaseman tunnistamisessa. Nyt tämä on vain todettu asiaa tarkemmin avaamatta.

Tältä osin luonnoksen vaikutustenarvioinnissa näyttävät korostuvan julkistaloudelliset ja juridishallinnolliset vaikutukset. Päätöksenteon mahdollista hidastumista tai jäykistymistä ei ole millään tavoin noteerattu, vaan vaikutukset nähdään hyvin positiivisina. Arvioissa ei nähtävästi ole huomioitu yritysten vapaaehtoista sitoutumista huoltovarmuustyöhön ja sen varmentamista jatkossakin.

4. 4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Voimassaolevassa asetuksessa huoltovarmuuskeskuksesta sen tehtäviin lukeutuu useita elinkeinoelämän vapaaehtoisen varautumisen edistämisen tehtäviä, jotka ovat esityksessä poistuneet tai korvattu kirjauksella varautumisen ja valmiuden edistämisestä. Pidämme tärkeänä, että Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusorganisaation elinkeinoelämää koskevat tehtävät eritellään tässä laissa tai erillisessä säädöksessä.

Kohdassa 5) Termi 'tavara' viittaa rajaten vain fyysisiin tuotteisiin - tavaroiden ohella tulisi puhua digitaalisista tuotteista, jotka voivat olla esim. ohjelmistotuotteita - näin lainkohdan kirjaus olisi: "edistää huoltovarmuuden kannalta välttämättömien tuotteiden ja palveluiden saatavuuden turvaamista normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä edistää sotilaallista maanpuolustusta tukevan tuotannon ja palveluiden turvaamista."

Viittaamme tässä kohdassa Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:n lausuntoon koskien vaatimusta Huoltovarmuuskeskukselle annettavasta kansallisen yhteyspisteen asemasta CER-direktiivin toimeenpanoon liittyen.

5. 5 § Pääjohtaja ja johtoryhmä

-

6. 6 § Työjärjestys

Ehdotuksen kohta rajaa työjärjestyksen koskemaan virastoa, kun nykyisellään se kattaa myös teollisuuden sektoreita ja poolitoiminnan. Ehdotamme, että kirjausta muutetaan "Pääjohtaja vahvistaa viraston ja muun huoltovarmuusorganisaation työjärjestyksen..."

7. 7 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

Pidämme hyvänä, että kokonaisturvallisuuden mallin mukaisesti varautumisen koordinaatio eri teollisuuden toimialoilla on vastuuministeriöllä. Ehdotuksen malli tukee tätä koordinaatiota ja huomioi näin toimialakohtaisen varautumisen toimenpiteitä kokonaisuutena.

Sen sijaan emme näe, että ehdotettu uusi Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä tehostaisi yhteistoimintaa elinkeinoelämän kanssa. Ehdotetussa mallissa elinkeinoelämän edustajat eivät olisi lähtökohtaisesti jäseniä. Tämänhetkinen tilanne on toinen. Näemme tämän lakiesityksen yhtenä keskeisenä heikkoutena.

8. 8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

Koemme muutoksen Huoltovarmuuskeskuksen ohjausrakenteissa merkittäväksi heikennykseksi elinkeinoelämän kannalta. Huoltovarmuuden ollessa pitkälti elinkeinoelämän tuottamien

hyödykkeiden varassa, tulisi ohjaukseen ja päätöksentekoon olla mahdollista osallistua ehdotuksessa kuvattua vahvemmin. Vähintäänkin ohjausryhmän tehtäviin tulisi kirjata Huoltovarmuusneuvoston kuuleminen tai sen neuvonantajarooli elinkeinoelämää koskevien keskeisten päätösten osalta.

9. 9 § Huoltovarmuuden yhteistyöryhmä

Ehdotetun huoltovarmuuden yhteistyöryhmän rooli ja tehtävät, erityisesti suhteessa Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmään jäävät jossain määrin epätäsmällisiksi. Olisi hyvä pohtia, onko yhteistyöryhmä todella tarpeen ohjausryhmän lisäksi, vai voisiko ohjausryhmän tehtäviä tältä osin tarvittaessa laajentaa, jotta kaikki tarpeet tulisivat täytettyä.

10. 10 § Huoltovarmuusneuvosto

Esitämme, että Huoltovarmuusneuvoston roolia kirkastetaan ja vahvistetaan elinkeinoelämää koskevien päätösten osalta. Neuvoston merkitys Huoltovarmuuskeskuksen ohjauksessa sekä huoltovarmuusrahaston käytössä elinkeinoelämään liittyen tulisi korostaa. Huoltovarmuusneuvoston ja eri toimialojen sektorien sekä poolien tuottaman tiedon merkitystä päätösten ohjauksessa tulisi nostaa esiin. Tulisi korostaa tiedolla johtamista.

Huoltovarmuusneuvoston roolista tulee tehdä ehdotettua merkittävämpi. Ohjausryhmän suuntaan toteutuvan neuvonantajaroolin tulisi olla virallinen ja jatkuva eikä alisteinen ohjausryhmän pyynnöille. Tulee myös harkita, että neuvostolle nimetään työvaliokunta, joka valmistelee neuvoston kokoukset ja seuraa neuvoston päätösten toimeenpanoa. Työvaliokunnassa tulisi olla elinkeinoelämän edustus.

Säännösehdotuksessa tulisi lisäksi säätää tarkemmin neuvoston tiedonsaantioikeuksista, millä voisi olla keskeinen merkitys sen roolin vahvistamisessa.

Ennakoimme, että lakiehdotuksen mukaan toimittaessa, neuvoston toimintaa ei koeta merkittäväksi, ja se voi vaikuttaa osallistujien profiiliin tai osallistumishalukkuuteen.

11. 11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

Sektorien, poolien ja ylipäänsä huoltovarmuusorganisaation toiminnasta tulee olla oma säädöksensä tai asetuksensa, joka tulisi mainita tässä lakiluonnoksessa, koska tämä kumoaa voimassaolevat lait ja asetukset. Koska asetusta ei voida tässä yhteydessä käsitellä, tulee se huomioida laissa määrittämällä huoltovarmuusorganisaatio ja listaamalla sektorien, poolien ja toimikuntien tehtävät.

Sen sijaan, että Huoltovarmuuskeskus nimittää jäseniä - tulisi kohdan muotoilun huomioida sektorien, poolien ja toimikuntien ehdotuksesta vahvistettavat jäsenet. Tämä mahdollistaa Huoltovarmuuskeskukselle kuitenkin veto-oikeuden nimityksissä, sillä pooleissa ja sektoreissa on Huoltovarmuuskeskuksen edustus.

Sektorien, poolien ja toimikuntien tehtäviä eritellessä tulee huomioida se, että Huoltovarmuuskeskuksen määrittelemien tehtävien lisäksi sektorit, poolit ja toimikunnat toteuttavat itse tiedolla johtamisen periaatteiden pohjalta määrittelemiään (, ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa sopimiaan) tehtäviä. Jotta kirjauksessa toteutuu yhteistyö elinkeinoelämän kanssa, ehdotamme että kohta muotoillaan uudelleen:

”Sektorien, poolien ja toimikuntien tehtävänä on valtioneuvoston asettamien huoltovarmuuden tavoitteiden, Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän vuosittain asettamien painopisteiden sekä elinkeinoelämästä nousevien varautumistarpeiden mukaisesti edistää viranomaisten, järjestöjen sekä elinkeinoelämän vapaaehtoista yhteistyötä huoltovarmuusasioissa sekä ylläpitää ja kehittää oman toimialansa yritysten sekä organisaatioiden verkostossa varautumista ja valmiutta toimia normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Eri toimialojen väliseen rajapintayhteistyöhön ja poolien väliseen koordinaatioon tulee kiinnittää erityistä huomiota.”

Kohdassa tulisi kirjata myös periaatteita poolien luomisesta, muuttamisesta tai kehittämisestä muuttuvien olosuhteiden mukaisesti entistä ketterämmin. Poolien kehittämisessä myös kotiorganisaatioiden (järjestöt) tulee olla entistä vahvemmin mukana.

Poolitoiminnan keskeinen periaate on vapaaehtoisuus. Poolitoimintaan osallistuminen on ja sen tulee myös jatkossa perustua vapaaehtoisuuteen. Pidämme välttämättömänä, että tämä perusperiaate kirjataan suoraan pykälän sanamuotoon. On myös keskeistä, että jatkossakin poolit ja sektorit ovat elinkeinoelämävetoisia. Tämä tulisi kirjata lakiin.

Ennakoimme, että jos lain toimeenpanon yhteydessä nähdään tarpeelliseksi poolien toiminnan siirtäminen osaksi Huoltovarmuuskeskusta, vaikuttaisi tämä vahvasti elinkeinoelämän halukkuuteen toimia osana huoltovarmuusorganisaatiota.

12. 12 § Valtion varmuusvarastointi

-

13. 13 § Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

-

14. 14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimeja ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

-

15. 15 § Tuotantovarausten ja suorituskykyvarausten hankinta

Katsomme, että Huoltovarmuuskeskukselle esitetyt mahdollisuudet tehdä materiaalliseen varautumiseen liittyviä sopimuksia, kuten tuotantovaraussopimuksia ja suorituskykyvarausten hankintaa koskevia sopimuksia ovat kannatettavia.

ICT-alalla varautumistyö ei voi olla fyysisten hyödykkeiden varastointia, joten tuotantovaraukset ja suorituskyvyn varmistaminen on merkittävä lisäys keinovalikoimaan.

Tuotantovarausten sopimusrakenteen tulisi mahdollistaa tuotantovarausten käyttöönnoton harjoittelu, testaaminen ja valvonta jo normaaliolojen aikana. Näin ollen lakiin pitäisi kirjata

mahdolliset hankintalakien poikkeamaperusteet eli käyttää nykyisten hankintalakien liikkumavaroja entistä paremmin. Tämän kirjauksen tulisi koskea kaikkien viranomaisten (ml. Puolustusvoimien) tekemiä tuotantovaraussopimuksia.

16. 16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Pidämme merkittävänä huoltovarmuusrahaston ketteryyden säilyttämistä ja sitä, että poolien ja sektoreiden sekä kehitysohjelmatoiminnan rahoitus tulee huoltovarmuusrahastosta. Tällä keinoin varmistetaan usein budjettivuoden aikainen varautumisen kehittämistoiminta. Sektoreitten ja poolien toimintamenot eivät ole Huoltovarmuuskeskus-viraston toimintamenoja sellaisenaan, vaan tarkoitettu toimialakohtaisen huoltovarmuusyhteistyön rahoittamiseen.

Ohjausmallin yksipuoleinen oikeus ohjausryhmälle lakkauttaa pooleja tai sektoreita tuo elinkeinoelämän näkökulmasta riskin toiminnan jatkuvuudelle, jos valtiontalouteen ja huoltovarmuustoimintaan kohdistuu säästöpainetta. Näin ollen ohjausryhmän tulisi aina kuulla huoltovarmuusneuvostoa ennen näitä päätöksiä.

Huoltovarmuusrahaston kantokyvyn varmistamiseksi on harmillista, että uusia rahoituslähteitä ei ole tuotu ehdotukseen. Huoltovarmuusmaksun korotus on rahan arvon muutosten tähden välttämätöntä, mutta ei täysin ratkaise kestävyyshaastetta, joka rahaston rahoituksella on.

17. 17 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

Tähän saakka huoltovarmuusrahaston hallinnoinnissa Huoltovarmuuskeskuksen hallituksella on ollut keskeinen rooli. Hallituksessa on ollut myös elinkeinoelämän edustus. Kun hallitusta ei enää olisi, eikä myöskään elinkeinoelämän edustusta rahaston hallinnointiin liittyvässä päätöksenteossa, elinkeinoelämän näkemyksiä rahaston käytön painopisteistä ja tarpeista ei enää käytettäisi päätöksenteon tukena. Tämä ei ole toivottavaa. Esitämme harkittavaksi, millä tavoin elinkeinoelämän näkemykset voitaisiin huomioida

18. 18 § Kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös

-

19. 19 § Lainanottovaltuus

Pidämme kannatettavana, että lainanottovaltuuksia lisätään sen mahdollistaessa entistä paremmin tarvittavien investointien tekemisen akuutteihin toimenpidetarpeisiin.

20. 20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

-

21. 21 § Muissa laeissa säädettyt tuet ja korvaukset

-

22. 22 § Omaisuuden siirtyminen

-

23. 23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

Pidämme keskeisenä sitä, että Huoltovarmuuskeskukselle on lainsäädännöllä varmistettu oikeus saada tietoa muilta viranomaisilta. Tämä mahdollistaa huoltovarmuusorganisaation entistä paremman tukemisen.

24. 24 § Tietojenantovelvollisuus

Ehdotukseen on kirjattu tietojenantovelvollisuus elinkeinoharjoittajilta ja järjestöiltä Huoltovarmuuskeskukselle, mikä on välttämätöntä Huoltovarmuuskeskuksen tehtävien kannalta.

Voimassaolevan lainsäädännön kirjaus tiedonsaantioikeudesta on ollut kirjattuna myös elinkeinoharjoittajilta sektoreille ja pooleille. Lakiluonnoksessa tämä oikeus poistettaisiin.

Vastustamme esitettyä muutosta ja viittaamme tässä kohdin Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:n lausuntoon.

25. 25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

Pidämme positiivisena, että ehdotukseen on kirjattu tehtävä Huoltovarmuuskeskukseen kertyvän tiedon jakamisesta. Esitämme, että kirjauksen tulisi olla oikeuden sijaan velvoite, jotta varmistutaan siitä, että elinkeinoelämä saa varautumisensa tueksi varmasti tarvitsemansa tiedon. Muistutamme, että huoltovarmuuskriittisillä yrityksillä on monilta osin tarve samanlaiseen uhka- ja riskitietoon kuin viranomaisilla.

Määritelmä ”sektori-, pooli- ja toimikuntatoiminnassa” kattanee myös Huoltovarmuusneuvostossa toimivat yritykset. Jos Huoltovarmuusorganisaatio määriteltäisiin tässä laissa, niin salassa pidettävää tietoa voitaisiin jakaa Huoltovarmuusorganisaatiossa toimiville yrityksille.

Huomautamme, että tietoa luovuttavan elinkeinoelämän edustajan on voitava luottaa siihen, että niiden luovuttamaa tietoa käsitellään asian- ja lainmukaisella tavalla koko käsittelyn elinkaaren ajan. Pelkkä toteamus siitä, että tietojen käsittely tapahtuu viranomaistoiminnan yhteydessä tai virkavastuulla ei tähän riitä, vaan tietoja luovuttavalla taholla tulee olla oikeus edellyttää tietojen turvallisuusluokittelua ja asianomaisen turvallisuusluokan mukaista käsittelyä tiedonhallintalain (906/2019) ja turvallisuusluokitteluasetuksen (1101/2019) mukaisesti. Tämä on syytä todeta säännöstekstissä nimenomaisesti ja yrityskohtaisten tietojen osalta tulisi lakiin kirjata nimenomainen salassapitovelvoite.

26. 26 § Virka-apu

-

27. 27 § Uhkasakko

Uhkasakot ovat hyvän yhteistyön ja yhteistoiminnan hengen vastaisia ja voivat näin ollen vaikuttaa negatiivisesti vapaaehtoisen varautumistoiminnan toimivuuteen.

Mikäli uhkasakkoja kuitenkin esitetään, tulisi niiden määräytymisperusteet määritellä. Määräytymisperusteiden tulee olla linjassa yritysten taloudellisen kantokyvyn kanssa, jottei niillä voida vahingossa aiheuttaa huoltovarmuushäiriötä. Lisäksi säännöstä ja sen perusteluita tulee täsmentää siten, että luonnolliseen henkilöön kohdistettaessa uhkasakko voidaan kohdistaa vain sellaiseen henkilöön, jolla on tosiasiallinen mahdollisuus täyttää päävelvoite.

Uhkasakkoja voisi miettiä sovellettavaksi vain poikkeusoloissa ja eri toimivaltuuksilla, normaalioloissa uhkasakkoja tulee soveltaa hyvin harkiten.

28. 28 § Huoltovarmuusrikkomus

Huoltovarmuusrikkomuksen sisältävän sakon määräytymisperusteet tulee kirjata. Pidämme esimerkiksi tilannekuvakyselyiden vastaamisen sanktioimista hyvän yhteistyön hengen vastaisena ja peräänkuulutamme kohdan kirjauksen kohtuullistamista.

Esitämme uhkasakon ja huoltovarmuusrikkomuksesta seuraavan sanktioinnin rajaamista CER-direktiivistä seuraavan kotimaisen lainsäädännön kohteena oleviin elinkeinonharjoittajiin.

Lainkohdassa esitettyä määräaikaa tulee tarkentaa.

29. 10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Jos laki tulee voimaan kesken tilikauden, edellyttää se myös ylimääräistä tilinpäätöstä pooleille. Tarpeettoman taloudellisen ja hallinnollisten kustannusten välttämiseksi pidämme välttämättömänä, että lain voimaantulo ajoitetaan tilikauden päättymisen yhteyteen.

Lain toimivuuden seuraaminen tulee tehdä foorumilla, jossa myös elinkeinoelämä on edustettuna (Huoltovarmuusneuvosto). Asia on syytä kirjata Huoltovarmuusneuvoston tehtäviin.

30. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

Lakiehdotus on erittäin viranomaiskeskeinen eikä huomioi elinkeinoelämän usein vapaaehtoisuuteen perustuvaa roolia huoltovarmuuden turvaamisessa. Seikat, kuten Huoltovarmuuskeskuksen tehtävistä poistettu erittely elinkeinoelämän varautumisen edistämiseen liittyvistä tehtävistä, elinkeinoelämän edustuksen puuttuminen päätöksentekokelemissä, tiedonsaantioikeuden poistuminen järjestöiltä, tiedonjakovelvoitteen oikeutena oleminen sekä uhkasanktioitu tilannekuvan jakaminen, eivät edistä vapaaehtoisen varautumisen kehitystä vaan haastavat sitä viranomaisvelvoittavan toiminnan vallatessa alaa. Näemme näissä muutoksissa riskejä kansainvälisesti arvostetun suomalaisen vapaaehtoisen varautumisen mallin rapautumiselle. Pienillä muutoksilla kirjauksiin pystytään kuitenkin pitämään kiinni elinkeinoelämän osallistumisesta ja vaikutusmahdollisuuksista heihin liittyvään varautumis- ja valmiustoiminnan päätöksentekoon ja kehitystoimiin.

Yhteenvedona esitämme, että lain jatkovalmistelussa ja toimeenpanossa huomioidaan paremmin elinkeinoelämän näkökulma ja rooli huoltovarmuuden tuottajana huoltovarmuusneuvostossa, sektoreissa, pooleissa ja toimikunnissa sekä varmistetaan sääntelyssä niin viranomaistehtävät kuin vapaaehtoisen varautumisen edistäminen.

Karanko Tuija
Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry